

Zullen we ruilen?

Auteur: Kolet Janssen

Illustraties: Mark Janssen

	L E E S								
	Leeservaring								
L	A	B	C	D	E	F	G	H	
	AVI								
A	1	2	3	4	5	6	7	8	9
	Thema								
T	familie, anders zijn								
	Toegekend door KPC Groep te 's-Hertogenbosch								

Lees 8 jaar

Aanvulling op Leeslatthema's: hobby's

Genre: realisme

Aantal bladzijden: 96

1 Korte inhoud

Marte en Tessa zijn vriendinnen, maar ook elkaars tegenpolen. Marte is stoer en gek op voetbal. Tessa houdt niet van sport, wel van muziek en tekenen. Ze is dan ook woevend als haar vader haar, achter haar rug om, heeft opgegeven voor judoles. Sport is gezond voor een mens, vindt hij. Tessa gaat haar nood klagen bij Marte. Maar bij haar vindt ze geen gehoor, judo is immers leuk. Wel is ze met Tessa boos over het feit dat ouders zo maar dingen doen, zonder de kinderen eerst te raadplegen. Al pratend komen ze erachter dat ze eigenlijk bij de verkeerde families wonen. Marte heeft een klein zusje, Janna, en een moeder die haast altijd thuis is en koekjes bakt. Tessa heeft twee broers, Dennis en Marijn, een tweeling. En een vader en moeder die druk, druk, druk zijn en veel weg. Ze besluiten te ruilen! Ze voegen meteen de daad bij het woord. Marte vertrekt naar het huis van de familie van Tessa.

Beide ouderparen denken dat het wel zal overwaaien en laten het voor de nacht maar zo. Het is vooral Tessa die doorzet. Haar ouders moeten maar eens goed voelen dat ze niet zo maar voor haar kunnen beslissen! Na twee dagen volgt ouderberaad. Het mag nog een week duren is de conclusie, maar dan moet alles weer gewoon worden.

De volgende dag op school moet Tessa naar de directeur. Die vertelt haar dat één van haar broers is aangereden door een auto. Hij ligt in het ziekenhuis. De directeur brengt haar ernaartoe. Dennis en Marte gaan ook mee. Tessa's moeder is er al. Marijn ligt op intensive care, buiten bewustzijn. Ze mogen niet bij hem, maar Dennis glipt toch naar binnen. Hij móet z'n broer zien.

Tessa en Dennis mogen zo lang logeren bij Marte thuis, zodat hun vader en moeder bij Marijn in het ziekenhuis kunnen zijn. Tessa piekert zich suf hoe Marijn weer bij kennis kan komen. Hij ligt nu op een gewone kamer. Opeens krijgt ze een idee. Samen met Dennis speelt hij vaak computerspelletjes. Ze neemt de laptop van haar vader en een paar spelletjes en wil naar het ziekenhuis gaan. Net op dat moment belt oma en zegt

dat ze de volgende dag komt. Tessa en Dennis kunnen dan weer thuis wonen. Onderweg ziet ze Dennis en Marte die ook mee gaan naar het ziekenhuis. Papa zit bij Marijn. Dennis gaat het favoriete computerspel van Marijn spelen, in de hoop dat hij de geluiden herkent. En Tessa speelt op haar dwarsfluit die ze ook heeft meegenomen. Marijn lijkt te bewegen, maar wordt niet wakker. Ze gaan naar huis. Als ze vlakbij zijn vliegt Janna naar buiten. Marijn is wakker! De vader van Marte brengt hen meteen terug naar het ziekenhuis. Daar praten ze met Marijn.

De volgende dag herinnert haar vader Tessa aan de afgesproken judoles. Hij maakt er een grapje bij. Hoe kan hij dat! Ze wordt kwaad. Nu wil ze zeker bij de familie van Marte blijven. Maar Marte heeft er genoeg van, die wil niet meer ruilen. Thuis is oma gearriveerd. Tessa praat met haar, maar ze heeft niet het gevoel dat oma haar begrijpt. Ze pakt een slaapzak, doet wat spullen in een tas en vertrekt ongezien. Als haar vader merkt dat Tessa er niet is krijgt hij wroeging. Niemand weet waar ze is.

Tessa is naar het tuinhuisje gegaan. Daar zoekt niemand haar en ze overnacht er. Ze heeft ook tijd om na te denken. De volgende ochtend heeft ze honger en stapt de keuken binnen. Oma maakt chocolademelk voor haar. Papa is vreselijk opgelucht als hij Tessa weer ziet. Hij belooft haar niet meer over judo te beginnen. Moeder belt vanuit het ziekenhuis: Marijn mag naar huis.

's Avonds zijn ze allemaal samen. Tessa bladert in een sportbrochure van de gemeente. Haar oog valt op een sport. Die wil ze wél doen: schaken!

2 Villa-aspecten

2a Inleidend tekstje

(De teksten met een grijze achtergrond komen uit het boek. De paginacijfers staan erbij.)

Zullen we ruilen? wordt ingeleid met de volgende tekst:

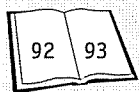

Je denkt vast wel eens: was ik maar kind in een ander gezin. Tessa en Marte doen het! Ze ruilen van gezin. Maar dan gebeurt er iets ernstigs. Bij welke familie willen ze echt horen?

Van gezin ruilen, is dat te gek voor woorden, of hebben de kinderen er ook wel eens aan gedacht? Het eerste deel van het tekstje op pagina 4 kan de lezer uitdagen om dit bij zichzelf na te gaan. En: hoe sterk is de familieband als er iets ernstigs gebeurt? Is zo'n gebeurtenis van invloed op de wens om te ruilen?

2b Villa Alfabet

Taalkamer

Tessa voelt de woede in haar buik groeien als een ballon.

Voel jij ook wel eens woede in je buik?

Marte is 'pijnlijk eerlijk' vindt Tessa.

Kan eerlijk zijn pijn doen?

'Ze willen gewoon even het mes in de wond ronddraaien.'

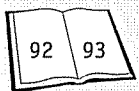
Wat bedoelt Daan?

De fragmenten in de taalkamer beschrijven gevoelens. De metaforen die Kolet Janssen gebruikt versterken de herkenning van die gevoelens bij de lezer.

Het eerste fragment legt een koppeling tussen woede, een emotie die 'in je hoofd' zit, en iets dat je voelt in je buik, een lichamelijke ervaring. Vraag aan de kinderen of ze dat herkennen: lichamelijke reacties bij min of meer extreme emotionele gevoelens. Bijvoorbeeld woede, hevige angst, intense blijdschap. Voelen ze de woede dan ook in hun buik of op een andere plek? Laat ze hun eigen lichamelijke reacties op gevoelens eens proberen te beschrijven.

Eerlijkheid is het thema in het tweede fragment; pijnlijke eerlijkheid. Kan eerlijk zijn pijnlijk zijn? En voor wie dan? Voor degene die eerlijk is? Of voor degene die geconfronteerd wordt met een gesprekspartner die eerlijk is? Begrijpen de kinderen dat Marte in deze situatie pijnlijk eerlijk is in de ogen van Tessa? Kunnen ze zelf voorbeelden bedenken van situaties waarin eerlijkheid hard aankomt?

Het mes in de wond ronddraaien. Een metafoor die aan duidelijkheid niets overlaat. Begrijpen de kinderen de betekenis ervan? Iemand nog eens flink inpeperen hoe fout hij/zij geweest is. Kunnen ze op een ander gezegde komen dat dezelfde betekenis heeft? (zout in de wonde strooien, inpeperen)

De 'even-alleen-zijn'-kamer

Papa zegt: 'Tessa is soms zo anders dan mama en ik. Dan jullie twee. Dat is moeilijk.'

Vind jij het ook moeilijk als anderen anders zijn dan jij?

Tessa denkt over haar familie: 'Hoe vervelend ze ook zijn, ze horen bij jou en jij bij hen.'

Heeft Tessa gelijk?

De vader van Tessa ervaart zijn dochter als anders. Anders dan hijzelf en haar moeder. Anders dan haar broers. Hij vindt dat moeilijk. Waarom zou hij dat moeilijk vinden? Zou hij liever drie kinderen gehad hebben die zich op ongeveer dezelfde manier gedragen?

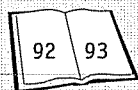
Wat vinden de kinderen van de volgende uitspraken: ieder kind is zoals hij is, allemaal hetzelfde zijn is saai. Wanneer ben je anders? De vraag in De 'even-alleen-zijn'-kamer gaat over een reactie van de kinderen op anderen die anders zijn. Hoe ervaren kinderen het als zijzelf anders zijn dan anderen. Bespreek, met deze vraag als aanleiding, de wens van veel mensen om zich te conformeren aan de groep waar ze bij (willen) horen. Willen de kinderen dat ook? Kennen ze kinderen die dat juist niet willen en zich uit vrije wil anders opstellen? Voor wie levert dat dan de meeste problemen op?

De vader van Tessa had er duidelijk moeite mee. In die situatie speelt 'anders zijn' in een gezin. Herkennen de kinderen dit vanuit hun eigen gezinssituatie? (Dit laatste kan een gevoelig onderwerp zijn om te bespreken. Voorzichtig mee omgaan in dat geval.)

Zou Tessa meer dan gemiddeld begaafd kunnen zijn? Op school gaat alles gemakkelijk, ze heeft ongebruikelijke hobby's, houdt niet van sport, wel van schaken. Is dat wat de vader van Tessa dwarszit? Dat ze slim is en hem misschien het gevoel geeft dat hij niet tegen haar op kan? Of wil hij gewoon dat Tessa net zo wordt als veel kinderen van haar leeftijd zijn?

Tessa geeft aan dat de familieband sterker is dan de verschillen die er zijn tussen de gezinsleden. Je hoort immers bij je familie. En je familie hoort bij jou. Ook al zijn er momenten dat je hen wel kan schieten. Vaak is er een emotionele gebeurtenis nodig om de betrokkenheid op elkaar aan de oppervlakte te krijgen. Net zoals het ongeluk van Marijn er voor zorgt dat Tessa voelt dat ze bij haar eigen familie hoort.

Kunnen de kinderen zich een situatie indenken waarbij de familieband blijvend beschadigd is? (Ook dit is gevoelig als de kinderen voorbeelden uit hun naaste omgeving aanhalen.)

Speelzolder

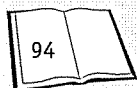
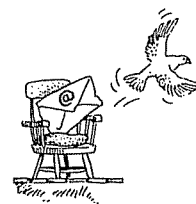
Tessa voelt uiteindelijk dat ze bij haar eigen familie hoort. Bedenk eens hoe het verhaal afgelopen was als Marijn géén ongeluk had gekregen.

De opdracht in de speelzolder zet de lezer aan om na te denken over een andere afloop van het verhaal. Als ... niet was gebeurd, hoe zou het verhaal zich dan hebben kunnen ontwikkelen? Dat is een vraag die lezers van verhalen zich vaker kunnen stellen. Hij zet aan tot denken. En hij spoort aan om de bepalende gebeurtenissen te ontdekken.

Het ongeluk van Marijn is zo'n bepalende gebeurtenis voor het verloop van het verhaal. Als dat nu eens niet gebeurd was, en als Tessa en Marte het ruilen van familie hadden volgehouden, hoe zouden hun ouders dan uiteindelijk gereageerd hebben? En hoe zouden Marte en Tessa daar dan mee omgegaan zijn? Zou Marte op dezelfde manier gereageerd hebben als Tessa? In het verhaal klinkt door dat het vooral Tessa is die het ruilen wil doorzetten. Zou Marte er zelf een eind aan gemaakt hebben? Hoe zou het dan verder zijn gegaan met Tessa en haar familie? Speelt oma dan ook weer een bepaalde rol?

De auteur van dit boek heeft een e-mail aan de lezers geschreven.
De tekst luidt:

Van: kolet.janssen@skynet.be
(of mail via: villa@maretak.nl)
Aan: <alle lezers van Villa Alfabet>
Onderwerp: Zullen we ruilen?

Hallo lees-slachtoffer,

Schrijven is vaak een beetje liegen op papier, want je vertelt meestal dingen die niet echt zo gebeurd zijn. Dat vond ik als kind al zo leuk, dat ik niet kon stoppen met verhaaltjes schrijven. En als je iets veel doet, raak je er op den duur aan verslaafd, dus daarom ben ik schrijver geworden.

Veel van mijn verhalen en boeken vertrekken vanuit de vraag 'wat als...?' Wat als mijn stofzuiger een gevaarlijk monster zou worden? Wat als mijn poes zou kunnen praten? Wat als ik morgen opeens niet meer zou weten wie ik ben? Wat als er opeens een diep gat in mijn keukenvloer zou zitten? En wat als twee kinderen van huis zouden ruilen?

Nieuwsgierig begin ik het verhaal op te schrijven en zo kom ik het antwoord te weten! Zoals in dit boek, waar twee kinderen echt van gezin ruilen en je kunt lezen dat er heel wat bij komt kijken. Ik heb zelf namelijk zes kinderen in alle soorten en maten, en af en toe wilde er echt wel eens eentje ruilen... Gelukkig hebben ze het nooit gedaan!

Heb jij wel ooit zoiets gedaan? Of wil je me iets anders vertellen? Ik ben namelijk heel nieuwsgierig, zoals je weet... Mail me dan vlug!

Groetjes,

Kolet Janssen

In een gesprekje met de kinderen over de e-mail kunnen de volgende elementen aan de orde komen:

Schrijven is vaak een beetje liegen op papier, want je vertelt meestal dingen die niet echt zo gebeurd zijn. Klopt dat? Zijn alle verhalen in boeken niet echt zo gebeurd als ze beschreven staan? Kun je dat altijd herkennen? Of willen schrijvers je graag laten geloven dat het verhaal echt gebeurd is?

Kennen de kinderen boeken uit het genre (auto)biografieën? Hebben de gebeurtenissen in die boeken zich altijd precies zo voorgedaan? Of kan ook een schrijver van een autobiografie een gekleurde bril op hebben gehad, toen hij zijn eigen leven beschreef?

Veel van mijn verhalen en boeken vertrekken vanuit de vraag 'wat als...?' Kolet Janssen geeft hier aan dat zij de realiteit als uitgangspunt neemt, daar een 'fantastische' draai

aan geeft en vervolgens ontspint zich een verrassend verhaal. Herkennen de kinderen dit procédé in *Zullen we ruilen*? Natuurlijk kunnen ze aangeven waar de draai zit: het besluit van Tessa en Marte om van familie te ruilen.

De opdracht op de Speelzolder daagt de lezer uit om zelf een vervolg te bedenken bij een aan te brengen 'draai' in het verhaal van Kolet Janssen: *wat als Marijn nu eens geen ongeluk had gekregen?*

Nieuwsgierig begin ik het verhaal op te schrijven en zo kom ik het antwoord te weten!

Na de inval, de 'draai', neemt de fantasie het over. Het schrijfproces start en voortbordurend op de consequenties die vastzitten aan de 'draai aan de realiteit' ontstaat in het verhaal het antwoord op wat zou kunnen gebeuren, als ...

Heeft Kolet Janssen er een heel fantastisch verhaal van gemaakt? Of is eigenlijk alleen het ruilen van familie bijzonder en is het verdere verloop van het verhaal 'gewoon', met andere woorden zou het verder echt zo gebeurd kunnen zijn?

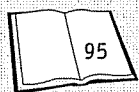
Sommige kinderen zullen het nachtje van Tessa in het tuinhuisje wellicht als een tweede draai in het verhaal aangeven: *wat als je nu eens een nachtje niet thuis komt?*

Tenslotte nodigt Kolet Janssen de lezers uit om haar te mailen. Vraag aan de kinderen om dat te doen en laat ze de antwoordmail van Kolet Janssen voorlezen.

2c Vragen naar aanleiding van de Villaatjes

Na de hoofdstukken 1, 2, 3, 7 en 11 staan in het boek de Villaatjes afgedrukt. De vragen die daarbij horen staan achter in het boek. Hieronder zijn ze weergegeven. Als u met de kinderen over het boek praat nadat ze het hebben uitgelezen, neem dan een selectie uit de vragen met hen door. Laat in eerste instantie de kinderen kiezen over welke vragen ze willen praten. Vraag dóór als er niet zo veel uitkomt. Vraag vooral weer naar eigen ervaringen en gevoelens in situaties die de kinderen zelf hebben meegemaakt.

U kunt er ook voor kiezen om de vragen meteen te bespreken als de hoofdstukken, waarop de vragen betrekking hebben, gelezen zijn.

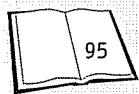
Vragen na hoofdstuk 1, bladzijde 12

- 1 Weet je nu wat voor meisje Tessa is? Wat vindt ze leuk?
En wat niet?

Heeft de lezer Tessa leren kennen? Kunnen ze een paar steekwoorden noemen die op Tessa van toepassing zijn?

2 Zou Tessa een vriendin van jou kunnen zijn?

Door deze vraag worden de kinderen uitgenodigd om na te gaan of Tessa eigenschappen bezit die ze graag in een vriendin zien.

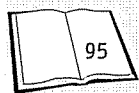
Vragen na hoofdstuk 2, bladzijde 17

- 1 Weet je nu hoe Marte is? Anders dan Tessa hè? Waarom kunnen ze dan toch vriendinnen zijn?

Kunnen de kinderen de verschillen tussen Tessa en Marte benoemen? Kennen ze zelf vrienden of vriendinnen die verschillend zijn en toch goed bij elkaar passen? Of hebben ze zelf een vriend of vriendin die heel anders is dan zichzelf?

- 2 Tessa en Marte, je kent ze nu allebei. Wie zou jouw beste vriendin kunnen zijn?

Tot wie van de twee voelt de lezer zich het meest aangetrokken? Kiezen ze dan degene die net zo is als zichzelf, of juist degene die heel anders is?

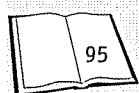
Vragen na hoofdstuk 3, bladzijde 22

- 1 Dacht je ook niet stiekem toen je over ruilen van familie las: 'Dat zou ik ook wel eens willen'?

Deze gedachte komt waarschijnlijk op bij iedereen die hoofdstuk 3 las. Laat de kinderen vertellen bij welke gelegenheid ze een dergelijke gedachte hadden.

- 2 Weet je dan ook met wie je zou willen ruilen?

Deze vraag spreekt voor zich. Hebben ze een 'ideale ruilfamilie' of denken ze vooral 'even niet bij mijn eigen familie horen'?

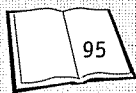
Om over na te denken na hoofdstuk 7, bladzijde 46

- 1 Tessa is écht boos als Daan zegt: 'Tessa woont toch al bij ons'? Snap je die boosheid?

Tessa wordt natuurlijk boos door het moment waarop Daan het zegt. Het is de verkeerde uitspraak op het verkeerde moment. De gedachten van Tessa zijn nu vooral bij haar broer die in het ziekenhuis ligt. Haar eigen problemen komen op de tweede plaats.

- 2 'Een tweeling zijn lijkt leuk voor wie het niet is.' Heeft Marte gelijk?

Wat is niet leuk aan tweeling zijn? Kennen de lezers een tweeling aan wie gevraagd kan worden of Marte gelijk heeft? Kunnen de kinderen leuke en niet leuke dingen noemen die vast zitten aan tweeling zijn?

Om over na te denken na hoofdstuk 11, bladzijde 68

- 1 Het eerste dat Marijn zegt als hij weer bij komt, is: 'Dennis'. Logisch toch?

Hieruit kan opgemaakt worden hoe sterk de tweeling Dennis en Marijn op elkaar betrokken zijn. Geldt dit alleen voor eeneiige tweelingen? Praat met de kinderen over eeneiige en twee-eiige tweelingen. Kennen ze voorbeelden van broers en/of zussen die geen tweeling zijn en toch heel sterk op elkaar betrokken zijn?

- 2 Marte gaat niet mee naar het ziekenhuis als het goede nieuws over Marijn er is. Zou jij wel meegegaan zijn?

Marte voelt zich teveel. Zij hoort immers niet bij de familie van Marijn en Tessa. Maar ze is wel Tessa's beste vriendin. Wat zou de lezer gedaan hebben?

3 Extra Verdieping

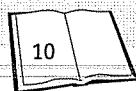
3a Praten over taal en gevoel

Hieronder staan enkele zinnen uit het verhaal die een sterke relatie met gevoelens uitdrukken. Bij iedere zin staan aanwijzingen om er met de kinderen over te praten.

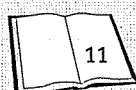
Haar lange, blonde haren vallen als een gordijn naar beneden.
Wat ze daarachter denkt, kan zelfs Marte niet altijd zien.

Wat zeggen deze zinnen over Tessa? Kunnen de kinderen het zich voorstellen dat je lang haar gebruikt om je achter te verbergen? Is dat je kop in het zand steken, zoals struisvogels doen, of je even willen terugtrekken op jezelf. Even niets met anderen te maken willen hebben? Herkennen de lezers deze gevoelens?

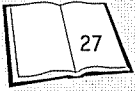
Ze speelt het cool.

Welke gevoelens probeert Tessa te onderdrukken? Laat haar antwoord aan haar vader eens vergelijken met haar innerlijke spraak bovenaan pagina 10.

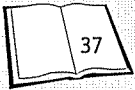
Tessa schakelt haar luisterknop uit en concentreert zich op haar bord.

Je luisterknop uitschakelen is ook een manier om je af te sluiten van de buitenwereld. Net zoals je lange haren voor je ogen laten vallen. Het zegt beide iets over hoe Tessa zich voelt tussen haar familieleden.

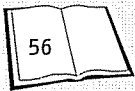
Die stomme ouders hebben nog steeds niet door dat ze gewoon te ver zijn gegaan. Die denken dat je kinderen naar je hand kunt zetten als een kamerplant. Hola, die tak is te lang, daar knippen we een stukje af. Een beetje meststof geven en dan gaat-ie wel bloeien. Elke drie dagen een geutje water. Dorre blaadjes plukken we weg. En als het dan nog niet lukt, gaat-ie de deur uit en kopen we een nieuwe.

Zouden ouders werkelijk zo denken? Of zit dit zo in het hoofd van Marte? Misschien ook wel in het hoofd van de lezers. Maar zijn alle beslissingen die ouders nemen over of voor hun kinderen verkeerd? Kunnen de kinderen voorbeelden verzinnen van situaties, waarin zij het niet eens waren met hun ouders en waarbij achteraf bleek dat hun ouders het nog niet zo gek hadden gezien?

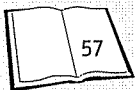
Tessa loopt door de gang weer naar de klas. Dezelfde stomme tegels als daarstraks, dezelfde kapstokken, hetzelfde zinnetje 'Anke is op Boris' in de deurstijl gekerfd. En toch is alles anders.

Herkennen de kinderen deze gevoelens? Er is iets ingrijpends gebeurd. In je familie, je vriendenkring of in de wereld. De wereld draait door, alles is hetzelfde. En tóch is alles anders! Begrijpen de kinderen dat mensen na 11 september 2001, toen de vliegtuigen in de Twin Towers in New York vlogen, zeiden: 'De wereld is niet meer hetzelfde na vandaag'. Tessa bekijkt de gewone dingen ook opeens met andere ogen. Tegels in de gang, waar je anders niet over nadenkt, zijn stom geworden. Misschien kunnen de kinderen voorbeelden geven van gebeurtenissen waarbij deze gevoelens kunnen optreden.

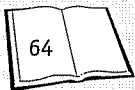
Mama heeft in zeven haasten toiletpullen ingepakt en is toen weer snel naar het ziekenhuis gegaan.

Kennen de kinderen de uitdrukking 'In zeven haasten'? Als dat niet zo is dan begrijpen ze natuurlijk wel wat bedoeld is. Kennen ze een uitdrukking die ongeveer hetzelfde betekent?

Ze heeft het gevoel dat ze door weg te gaan al die ellende over hun gezin heeft afgeroepen, al weet ze wel dat dat onzin is.

Het is natuurlijk niet zo, Tessa weet dat zelf ook wel. Maar toch. Denken de kinderen ook wel eens zo iets? Of het omgekeerde: als ik dít doe, dan gebeurt dát vast niet. Bijvoorbeeld op het trottoir lopen en telkens twee tegels overslaan, de trap oplopen en de bovenste trede even met je wijsvinger aanraken.

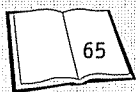

Tessa rukt zich los en zet een paar stappen opzij. Het lijkt alsof ze niet genoeg lucht krijgt. Haar benen beginnen te trillen. De angst om Marijn komt er langzaam uit. Ze haalt diep adem.

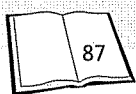
Tessa krijgt hier een heftige lichamelijke reactie op de mededeling dat Marijn weer bij bewustzijn is. Dat komt vaak voor. Kunnen de lezers uit eigen ervaring voorbeelden geven. Begrijpen ze de zinsnede: 'De angst om Marijn komt er langzaam uit'? Pas toen ze hoorde dat Marijn weer bij was, realiseerde ze zich hoe ontzettend ze over hem in angst had gezeten.

Zou nu ook het schuldgevoel dat ze had (zie het fragment van bladzijde 57) verdwenen zijn?

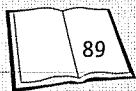
Wat als het anders was gelopen denkt Tessa. Ze moet weer rillen. Als we een telefoontje hadden gekregen met de mededeling dat Marijn was doodgegaan. Dan zouden we net als nu naar het ziekenhuis rijden. We zouden gek zijn van verdriet, maar toch zouden we helemaal niets kunnen doen. Ze durft er bijna niet aan te denken.

Vinden de kinderen het niet gek dat Tessa juist nu, als het goede bericht gekomen is, aan een slechte afloop denkt? Zou ze niet alleen maar vreselijk blij moeten zijn? Of heb je dat allemaal, dat je bij een hele goede afloop van een spannende gebeurtenis, denkt aan wat er mis had kunnen gaan?

'Van denken word je moe,' zegt ze opeens.

Klopt dat? Zijn er ook gedachten waar je niet zo moe van wordt?

'Ik dacht gisteren nog dat ik daar iets zag bewegen,' vertelt oma. 'Maar mijn ogen zijn niet meer zo goed en ik dacht dat ik me vergist had...'

Wat kunnen de puntjes aan het eind van de zin betekenen? Bijvoorbeeld dat oma al die tijd heeft geweten dat Tessa in het tuinhuis zat? Vind je het wijs van oma dat ze Tessa daar heeft laten zitten? Of dat oma zichzelf verwijt dat ze niet gekeken heeft? Of...

Vraag aan de kinderen of de schrijfster erin geslaagd is om de gevoelens van Tessa goed over te brengen. Hebben de lezers het idee dat ze Tessa door en door kennen? Begrijpen ze haar ook? Hoe zouden zij gereageerd hebben als ze in de schoenen van Tessa gestaan hadden? Altijd net als Tessa, of waren er ook situaties waarin zij het anders gedaan zouden hebben?

Bespreek tot slot met de kinderen of ze uit bepaald taalgebruik in het boek hebben kunnen opmaken dat Kolet Janssen een Belgisch/Vlaams schrijfster is. Zijn ze woorden en uitdrukkingen tegengekomen die we in het Nederlands niet gebruiken?

3b Kennis van genres

Zullen we ruilen? is een realistisch verhaal. Kunnen de kinderen beamen dat het verhaal in de realiteit ook zo had kunnen gebeuren? Misschien hebben ze tijdens het

lezen wel een heleboel situaties herkend. Een verhaal is 'echt' als je denkt: 'Dat had mij precies zo kunnen overkomen.' Is deze gedachte bij het lezen van het verhaal bij hen opgekomen?

Laat ze eens opsommen welke gebeurtenissen uit het verhaal naar hun oordeel zeker in de realiteit hadden kunnen gebeuren. Bij welke gebeurtenissen dachten ze: 'Dit kan eigenlijk niet.' Of: 'Dit zou mij nooit gebeurd zijn.'

Laat de kinderen de e-mail van Kolet Janssen er nog eens op nalezen. De schrijfster blijkt te putten uit haar eigen ervaring met haar zes kinderen!

Thema's en motieven

Het hoofdthema in *Zullen we ruilen?* is: anders zijn dan de mensen van je verwachten.

In het geval van Tessa geldt dit voor haar familie. Vooral haar vader wil dat ze dingen doet, waarvan Tessa zelf vindt dat ze niet bij haar passen. De rol van moeder blijft een beetje onduidelijk. Neemt ze het voor Tessa op? Niet echt, maar zij heeft waarschijnlijk ook niet de behoefte om Tessa net zo onder druk te zetten als vader doet.

Het niet-begrepen-worden-gevoel van Tessa is zelfs zo sterk dat ze van familie wil ruilen.

Ze vindt in Marte een medestander. Marte doet ook dingen die in haar familie niet altijd 'gewoon' gevonden worden. Maar zij voelt het minder diep dan Tessa. Voor Marte is van familie ruilen meer een spelletje, terwijl Tessa het juist heel serieus opvat.

Wanneer je de persoonskenmerken van Tessa en Marte naast elkaar zet dan zijn er verschillen. Tessa vertoont de kenmerken van een meer dan gemiddeld begaafd kind. Ze denkt veel na. Heeft interesses en hobby's die niet bij een doorsnee kind passen. Marte is meer een ongecompliceerde, jongensachtige meid. Daarom wil Tessa het ruilen doorzetten, ook na de thuiskomst van Marijn, en heeft Marte er dan genoeg van. Na de zorgen om Marijn heeft Tessa weer oog voor haar eigen situatie. Ruilen van familie kan niet meer, daarom gaat ze weg en blijft ze een nacht in het tuinhuis.

Als u dit thema met de kinderen wilt bespreken kunnen de volgende vragen en aandachtspunten aan de orde komen:

Doe je altijd wat anderen van je vragen? Wil jij graag zijn zoals anderen van je verwachten? Of denk je vaak: dat doe ik niet, zo wil ik niet zijn, dat past niet bij mij? Is er een verschil tussen doen wat volwassenen van je vragen en zijn zoals volwassenen willen dat je bent? Hoe zit dat bij Tessa? Gaat het bij haar om *doen* of *zijn*? En bij Marte? Waar blijkt het verschil tussen die twee uit?

Herkennen de kinderen denkbeelden en gedrag van Tessa bij zichzelf? Wanneer zij in een overeenkomstige situatie verkeren, hoe reageren zij daarop? En wanneer zij wel op Tessa lijken, maar niet door hun ouders gedwongen worden om dingen te volgen die ze niet willen, hoe zouden ze dan reageren? Net als Tessa? Of anders?

Een tweede thema is: familieband. Juist bij een heftige gebeurtenis, in dit geval een nare, blijkt dat je als familie bij elkaar hoort. En dat je elkaar dan ook nodig hebt. Tessa kan haar eigen zorgen dan ook opzij zetten en zich richten op de toestand van Marijn. Zij zal gedurende het verblijf van Marijn in het ziekenhuis over haar eigen situatie niet zo veel nagedacht hebben. Dat doen de anderen trouwens ook niet. Alles wat in de familie gebeurt, houdt direct verband met Marijn. Maar als de crisis over is, het

gevaar is geweken en Marijn beter gaat worden, dan gaat haar eigen situatie weer de overhand krijgen in het denken van Tessa.

Bij dit thema kan het volgende worden besproken:

Heeft er in de familie van de kinderen ook een ingrijpende gebeurtenis plaatsgevonden? Hoe reageerden de familieleden daar op? Allen op dezelfde wijze? Waren de reacties te vergelijken met die van Tessa, Dennis, vader en moeder, Marte? Heeft die gebeurtenis iets veranderd in de familie?

Vraag aan de kinderen of ze zich voor kunnen stellen dat er met hun broer of zus net zoiets als met Marijn gebeurt. En dat het een broer of zus is, waar je wel eens ruzie mee hebt. Vergeet je de ruzies dan? Ben je dan net zo bezorgd als Tessa is om Marijn?

Wat vinden ze ervan dat wanneer het weer beter gaat met Marijn, Tessa vooral weer aan haar eigen situatie gaat denken? Voor haar heeft de gebeurtenis met Marijn kennelijk geen blijvende verandering teweeggebracht. Voor de andere gezinsleden wel? Wat zorgt er uiteindelijk voor dat vader niet meer aandringt op judoles? Wat er met Marijn gebeurde, of het weglopen van Tessa? Of beide gebeurtenissen?

Andere thema's en motieven: een begrijpende oma, vaders en moeders die het druk-druk hebben, volwassenen die beslissen voor kinderen, kinderen die zelf kunnen beslissen.

Besprek met de kinderen over welk thema of motief ze willen spreken. Probeer in het gesprek altijd een verband te leggen met de eigen situatie van de kinderen. Het begrijpen van situaties en handelingen in een verhaal wordt verdiept, als je in staat bent om een relatie te leggen met situaties waarin je zelf verkeert.

3c Praten over illustraties

De illustraties in *Zullen we ruilen?* zijn van Mark Janssen. Bij de illustraties op de bladzijden 33, 38, 83 en 88 zijn bespreeksuggesties opgenomen.

Wanneer het kind het boekprofiel heeft ingevuld, neemt u dit erbij. Welke tekening hebben ze als de mooiste aangemerkt? Laat de kinderen hun keuze motiveren. Hebben ze de illustratie als op zich staand gekozen, of omdat de tekening heel goed past bij een passage uit het verhaal.

Zullen we ruilen? is een realistisch verhaal. Is het boek ook geïllustreerd met realistische tekeningen? Spreekt de tekenstijl hen aan? Kunnen ze vertellen hoe de illustrator tekent: veel lijntekeningen, veel ingekleurde vlakken, of een combinatie daarvan?

Vergelijk met de kinderen de tekeningen in dit boek eens met die in een ander boek. Zoek een boek uit waarin de illustrator een heel andere stijl van tekenen heeft. Laat de verschillen in tekenstijl benoemen. Let op zaken als: grote lijnen – details, bijna alleen lijnen – vlakken, realistisch – schetsmatig, sfeer die de tekeningen oproepen, perspectief.

Tekening op bladzijde 33

Tessa heeft haar moeder horen huilen. Dat vertelt ze aan Marte. Ze vindt het niet makkelijk om mee te maken dat haar moeder huilt. Ze voelt tweestrijd: teruggaan of niet?

Is die tweestrijd te zien op het gezicht van Tessa in de tekening? Wat lees je af aan de houding die Tessa heeft?

Tekening op bladzijde 38

Tessa staat in de deuropening van de klas. Ze heeft net gehoord dat Marijn een ongeluk heeft gehad en vertelt de juf dat ze weg moet. Kijk eens naar de uitdrukking op haar gezicht. Is te zien dat ze zojuist iets ergs heeft gehoord? Zelfs alleen maar met twee stipjes en twee kleine lijntjes heeft de tekenaar die gezichtsuitdrukking weten te treffen.

Tekening op bladzijde 83

Hier zit Tessa in het tuinhuisje. Helemaal alleen. Ze overdenkt haar situatie. De dingen die zij leuk vindt om te doen, de dingen die anderen willen dat ze doet en waar ze echt geen zin in heeft. Vinden de kinderen dat Tessa een 'nadenkhouding' heeft op de tekening? Zitten ze zelf ook op die manier als ze alleen zijn en nadenken?

Tekening op bladzijde 88

Tessa is weer thuis na een nacht in het tuinhuisje. Oma, papa en Dennis staan om haar heen. Hoe zou Tessa zich voelen? Kijk ook eens naar de uitdrukking op de gezichten van de anderen. Kijken ze alledrie met dezelfde gedachten naar haar?

Hoe benoemen de kinderen de gevoelens van de vier als ze naar de tekening kijken? Tessa als een kind dat iets verkeerd heeft gedaan? Dennis lijkt wel een beetje trots op zijn zus, die zomaar een nacht in het tuinhuisje durft te slapen. Papa opgelucht dat ze weer thuis is en misschien ook nog wel een beetje boos. En in de blik van oma zie je misschien begrip voor Tessa, maar ook medelijden met haar.

4 Verwerking

Er zijn kopieerbladen opgenomen die verwerkingsactiviteiten bieden:

4a Boekprofiel;

4b Brief aan Tessa;

4c 'Eigen mening'-blad;

4d 'Wat vind je ervan?' – zinnen om over te praten;

4e Titelblad.